Tendenser vist i Calia

Alle de eksemplificerede beskrivelser af årene med Vækst som det primære mål der frembringes, leder hen til de samme tendenser:

- Man kan nå dét mål man stiler efter, men sideeffekterne bliver tilbagegang i de sekundære ønsker

- For eksempel kan man opnå fremgang i den økonomiske sektor, hvis man lukker øjnene for den forurening det giver at træde hårdere på speederen

- Man kan også lade befolkningen vokse, hvis man sikrer tilstrækkeligt med fødevarer og og andre producerede ressourcer, men den forøgede produktion vil igen blive en belastning både økonomisk og klimamæssigt

- …

Det er disse sammenholdninger på tværs af fokusområder der er nødvendige at foretage, for at afgøre hvad der er mest fordelagtigt at gøre. I sidste ende vil den endelige konklusion blive, at det mest fordelagtige at gøre vil være ingenting.

Vi har alle de teknologier, metoder og ressourcer der er brug for, og det er tid til at holde en pause, og lære at udnytte de teknologier vi har til rådighed, samt tage de brugere der er blevet tabt i kapløbet med op.

Tidsreglerne der ikke er blevet revideret

Den følgende historie er en eksemplificering af, hvordan den tidsramme, der blev lagt i starten af 1900-tallet (40-timers reglen, og som konkretiseres i beskrivelsen af “UK1 - P-Skabelon”), og som stadig fungerer i dag, nu virker som en problemskaber, fordi den har løst det problem den skulle, og alligevel ikke er blevet standset efter at have gjort sit arbejde.

ChatGPT: Historien om bilen – Når løsningen på ét problem skaber det næste

En pædagogisk fortælling om problemløsning, konkurrence og den vedvarende vækst.

Forestil dig, at to mennesker sidder i en bil. De er på vej til et bestemt mål, hvor de har aftalt at ankomme på et bestemt tidspunkt.

De har lagt en plan, valgt en rute og beregnet, hvor hurtigt de skal køre for at nå frem til tiden.

Men undervejs opdager de, at de kører for hurtigt.

Problem 1 – Vi kører for hurtigt

Det første problem er ganske enkelt: Bilen kører hurtigere, end den burde.

Begge er enige om, at det er et problem. Derfor beslutter de at sætte farten ned.

Det virker. Problemet er løst.

Men efter et stykke tid opdager de, at den lavere hastighed betyder, at de ikke længere kan nå deres bestemmelsessted til det aftalte tidspunkt.

De har løst det første problem, men løsningen har skabt et nyt.

Problem 2 – Vi kommer for sent

Nu er problemet, at de kommer for sent.

De overvejer situationen og bliver enige om, at de må øge hastigheden for at indhente den tabte tid.

Det virker også. De begynder at indhente forsinkelsen.

Men snart opdager de, at de igen kører for hurtigt.

De er altså vendt tilbage til problem nummer ét.

Hvis de sænker hastigheden, bliver de forsinkede. Hvis de øger hastigheden, kører de for hurtigt.

De kan løse hvert problem for sig, men ikke begge problemer samtidig under de betingelser, de har opstillet.

Problem 3 – Problemerne kan ikke løses samtidig

De to mennesker indser nu, at de står med et tredje problem.

Det tredje problem er ikke, at de kører for hurtigt eller kommer for sent. Det er, at deres to

målsætninger ikke kan opfyldes samtidig med den nuværende plan.

Alligevel forsøger de fortsat at finde en løsning, der gør det muligt både at overholde hastighedsgrænsen og ankomme til det aftalte tidspunkt.

De begynder derfor at tænke mere kreativt.

Måske kan de udvikle en hurtigere bil. Måske kan de finde en kortere vej. Måske kan de benytte en helt anden transportform.

De har nu bevæget sig fra at løse enkelte problemer til at forsøge at udvikle nye metoder til at løse dem.

Men deres grundlæggende målsætning er stadig uændret: De skal nå det oprindelige mål på det oprindeligt aftalte tidspunkt.

Problem 4 – Hvilken løsning er bedst?

Den ene foreslår at udvikle en mere effektiv bil, der kan tilbagelægge afstanden hurtigere.

Den anden mener, at det vil være bedre at udvikle et helt nyt transportsystem.

De begynder at diskutere, hvilken løsning der er bedst.

Begge kan argumentere for deres forslag. Begge mener, at deres metode vil give det bedste resultat.

Efterhånden handler diskussionen ikke længere alene om at nå bestemmelsesstedet. Den handler også om, hvem der har den bedste idé.

Der opstår konkurrence.

Og dermed er et fjerde problem opstået: De kan ikke blive enige om, hvilken metode de skal vælge.

Problem 5, 6, 7 og 8 – Problemløsningen bliver selv et problem

For at afgøre uenigheden begynder de at undersøge de forskellige løsningsmuligheder.

Den ene vil investere ressourcer i at udvikle bilen. Den anden vil investere i et alternativt transportsystem.

Nu skal de også afgøre, hvordan deres ressourcer skal fordeles, hvem der skal træffe beslutningerne, og hvilke resultater der skal vægtes højest.

Der opstår nye problemer.

De begynder at udvikle argumenter, metoder og teknologier for at bevise, at netop deres løsning er den bedste.

Efterhånden bliver konkurrencen om løsningen vigtigere end det problem, de oprindeligt ville

løse.

De risikerer at bruge så meget tid og så mange ressourcer på at diskutere og udvikle løsninger, at de aldrig kommer videre med deres rejse.

Og de kan fortsætte på denne måde næsten uendeligt.

For hver gang de løser ét problem, opstår der mulighed for et nyt, fordi de fortsat forsøger at opfylde målsætninger, som ikke kan forenes under de eksisterende betingelser.

Det overordnede problem – Hvorfor skal vi nå frem på det tidspunkt?

Der er imidlertid ét spørgsmål, som ingen af dem har stillet:

Hvorfor er det nødvendigt at nå bestemmelsesstedet på netop det tidspunkt?

Måske er tidspunktet slet ikke så vigtigt, som de oprindeligt antog.

Måske kan de ankomme senere uden væsentlige konsekvenser.

Måske kan de ændre deres aftale, inden de kommer frem.

Måske er selve bestemmelsesstedet heller ikke længere det rigtige mål.

Hvis de havde undersøgt disse muligheder fra begyndelsen, kunne de måske have undgået både problem nummer to, tre, fire og alle de efterfølgende problemer.

De kunne ganske enkelt have sat hastigheden ned og accepteret, at rejsen tog længere tid.

Dermed ville de ikke have haft behov for at udvikle nye teknologier, bruge yderligere ressourcer eller konkurrere om, hvilken metode der var bedst.

Det afgørende er således ikke, at de skulle have fundet en bedre løsning på problemerne.

Det afgørende er, at de aldrig undersøgte, om den oprindelige målsætning var nødvendig.

Fra bilens hastighed til samfundets vækst

Historien kan anvendes som en analogi til den måde, det moderne samfund forsøger at håndtere modsætningen mellem økonomisk vækst og planetens begrænsede ressourcer.

Bilen repræsenterer samfundets produktions- og forbrugssystem. Hastigheden repræsenterer det tempo, hvormed ressourcer omsættes til produktion og forbrug. Det aftalte ankomsttidspunkt repræsenterer de økonomiske og samfundsmæssige målsætninger, som vi har besluttet at opfylde inden for bestemte tidsrammer.

Når vi opdager, at vores ressourceforbrug overskrider planetens biokapacitet, står vi med problem nummer ét: Vi bruger for mange ressourcer.

En umiddelbar løsning vil være at reducere ressourceforbruget.

Men hvis reduktionen samtidig udfordrer forventningerne om fortsat økonomisk vækst, opstår problem nummer to: Vi risikerer ikke at opfylde vores økonomiske målsætninger.

Vi forsøger derfor at udvikle nye teknologier, der gør det muligt både at øge produktionen og mindske miljøbelastningen.

Teknologisk effektivisering kan faktisk reducere ressourceforbruget pr. produceret enhed, men er ikke i sig selv en garanti for, at det samlede ressourceforbrug falder. Hvis produktionen vokser tilstrækkeligt, kan den samlede belastning fortsætte med at stige.

Dermed opstår risikoen for, at vi vender tilbage til det oprindelige problem.

Samtidig konkurrerer virksomheder, nationer og andre interessenter om at udvikle de mest effektive teknologier og opnå de bedste økonomiske resultater.

Denne konkurrence kan frembringe værdifulde løsninger, men den kan også skabe nye behov for produktion, investeringer, energi og råstoffer.

Vi kan således ende i en situation, hvor en stadig større del af samfundets ressourcer anvendes til at løse problemer, der opstår som følge af vores forsøg på at fastholde de oprindelige målsætninger.

Problemet er ikke nødvendigvis, at de enkelte løsninger er dårlige. Problemet kan være, at de alle forsøger at optimere et system, hvis overordnede mål aldrig bliver revurderet.

En enkel model af problemspiralen

Den tilbagevendende problemløsning kan danne en spiral af nye problemer, så længe den oprindelige målsætning fastholdes uden revision.

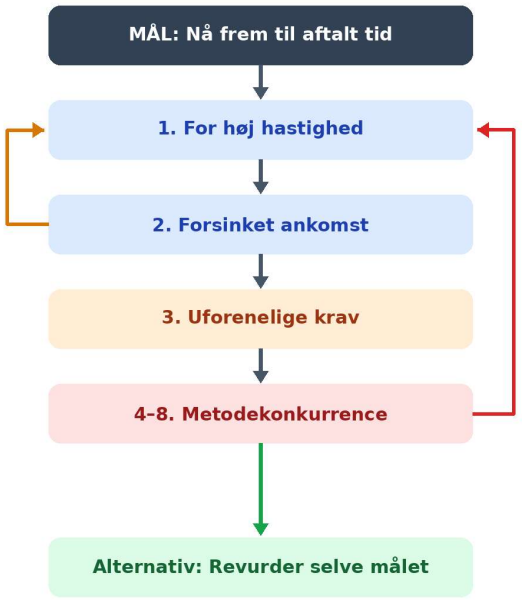

Fortællingens vigtigste pointe

Historien illustrerer forskellen mellem at løse problemer inden for et eksisterende system og at undersøge, om selve systemets målsætninger skaber problemerne.

Det er ikke et argument imod teknologisk udvikling eller konkurrence som sådan. Det er en kritik af at gøre fortsat vækst til et ufravigeligt krav, selv når væksten kommer i konflikt med andre grundlæggende mål.

I relation til P-Gen og idéen om at erstatte ensidig vækst med trivsel og respekt for biokapaciteten bliver fortællingens centrale spørgsmål derfor:

Skal vi blive ved med at udvikle hurtigere biler for at nå frem til tiden, eller skal vi begynde at spørge, om vi overhovedet behøver at komme så hurtigt frem?

Det er forskellen mellem konstant at forbedre metoderne til at nå et mål og at tage ansvar for at vælge det rigtige mål.

Og hvis målet ikke længere er hensigtsmæssigt, kan den mest betydningsfulde udvikling være at beslutte, at vi ikke behøver at accelerere yderligere.

Historien om bilen – Jagten på en målstreg, der hele tiden flytter sig

En pædagogisk fortælling om problemløsning, konkurrence, kapitalistisk vækst og det overordnede problem, som aldrig bliver løst.

Forestil dig, at to mennesker sidder i en bil. De er på vej mod et mål, som de begge er enige om, at de skal nå hurtigst muligt.

De ved imidlertid ikke præcist, hvor målet ligger.

De ved, hvilken retning de skal køre, og de har en forestilling om, at der længere fremme findes en målstreg, som det gælder om at passere. Men de har aldrig fået oplyst, hvor mange kilometer der er tilbage.

De ved heller ikke, hvornår de kan betragte rejsen som afsluttet.

Derimod har de fået at vide, at de hele tiden skal gøre fremskridt. De skal bevæge sig hurtigere, nå længere og helst komme foran de andre biler på vejen.

Og der er mange andre biler.

Alle forsøger at nå den samme målstreg, men ingen ved præcist, hvor den befinder sig.

Der er tilmed noget mærkeligt ved målstregen. Efterhånden som bilerne bevæger sig fremad, ser det ud til, at målstregen også flytter sig længere væk.

Det er, som om den er indrettet til altid at befinde sig foran dem.

Alligevel fortsætter alle med at køre.

Problem 1 – Vi kører for hurtigt

Undervejs opdager de to mennesker, at bilen kører hurtigere, end det er forsvarligt.

Det indebærer en risiko for dem selv, for de andre trafikanter og for omgivelserne.

De bliver enige om, at de er nødt til at løse problemet.

Løsningen virker enkel: De må sænke hastigheden.

Det gør de, og problemet er løst.

De kører nu med en forsvarlig hastighed.

Men efter et stykke tid opdager de noget andet.

De øvrige biler fortsætter med at køre hurtigt. Flere af dem overhaler, og afstanden til de forankørende vokser.

Selv om de stadig bevæger sig fremad, føler de, at de kommer længere og længere bagud.

Problem 2 – Vi kommer bagud

Nu har de fået et nyt problem.

Det handler ikke længere om, hvor hurtigt de kører, men om, hvor hurtigt de kører i forhold til de andre.

De ved stadig ikke, hvor målstregen ligger, men de er overbeviste om, at de ikke kan nå den, hvis de bliver ved med at sakke bagud.

De bliver derfor enige om, at de må øge hastigheden.

De træder på speederen og begynder at indhente de andre biler.

Efterhånden lykkes det også at overhale nogle af dem.

Nu føler de igen, at de gør fremskridt.

Men snart opdager de, at de endnu en gang kører for hurtigt.

Dermed er de vendt tilbage til problem nummer ét.

Hvis de sænker hastigheden, bliver de overhalet. Hvis de øger hastigheden, overskrider de den forsvarlige grænse.

De kan løse hvert problem for sig, men under de eksisterende betingelser kan de ikke løse begge problemer samtidig.

Problem 3 – Vi kan ikke opfylde begge målsætninger

De to mennesker indser nu, at de står over for et tredje problem.

Det tredje problem består i, at deres to målsætninger er kommet i konflikt med hinanden.

På den ene side ønsker de at køre forsvarligt og undgå at belaste omgivelserne mere end nødvendigt.

På den anden side ønsker de at bevare deres placering i konkurrencen og helst komme foran de andre.

De ved, at de må gøre noget.

Men i stedet for at undersøge, hvorfor det er nødvendigt at overhale de andre biler, begynder de at undersøge, hvordan de kan opfylde begge målsætninger samtidig.

De vil altså finde en måde at køre hurtigere på, uden at det skaber de samme problemer som tidligere.

Og dermed begynder en ny fase af rejsen.

Problem 4 – Vi må udvikle bedre teknologier

De to mennesker begynder nu at overveje forskellige teknologiske løsninger.

Måske kan de udvikle en bil, som bruger mindre energi. Måske kan de forbedre motoren, så den bliver mere effektiv. Måske kan de udvikle et helt nyt transportsystem, der gør det muligt at bevæge sig hurtigere uden at belaste omgivelserne lige så meget.

De får mange idéer.

De investerer tid, penge og ressourcer i at udvikle nye løsninger.

Og efterhånden lykkes det.

De får en ny bil, som er mere effektiv end den gamle.

Nu kan de bevæge sig hurtigere med et lavere energiforbrug pr. kilometer.

De føler, at de endelig har løst problemet.

Men noget uventet sker.

De andre trafikanter har også udviklet nye biler.

Nogle har endda udviklet biler, som er endnu mere effektive end deres egen.

Derfor begynder de igen at blive overhalet.

Og nu, hvor alle har fået mulighed for at køre hurtigere, bliver det nødvendigt at øge hastigheden endnu mere for at bevare sin placering.

Den teknologiske udvikling har således forbedret bilernes effektivitet, men den har ikke nødvendigvis reduceret den samlede belastning. Hvis bilerne tilbagelægger tilstrækkeligt mange flere kilometer, kan energiforbruget fortsat stige.

Endnu vigtigere er det, at teknologien ikke har ændret den grundlæggende konkurrence.

De forsøger stadig at nå en målstreg, hvis placering de ikke kender.

Problem 5 – Vi skal være bedre end konkurrenterne

Efterhånden begynder de to mennesker at diskutere, hvilken teknologi der er den bedste.

Den ene mener, at de skal investere yderligere i at forbedre bilen.

Den anden mener, at de i stedet skal finde en helt ny transportform.

Begge har gode argumenter.

Men uenigheden bliver stadig større.

For nu handler det ikke længere kun om at komme fremad. Det handler også om, hvem der har den bedste metode.

De opdager, at de andre bilister har præcis det samme problem.

Alle forsøger at udvikle den teknologi, der kan give dem en fordel i konkurrencen.

Ingen ønsker at blive overhalet, og alle ønsker helst selv at overhale.

Dermed får konkurrencen en særlig egenskab:

Det er ikke længere tilstrækkeligt at blive bedre. Man skal helst blive bedre hurtigere end de andre.

Og hvis alle lykkes med dette, vil kravene til, hvad der betragtes som et tilfredsstillende resultat, fortsætte med at stige.

Problem 6 – Konkurrencen skaber flere problemer

Nu begynder problemerne for alvor at vokse.

Udviklingen af de nye biler kræver energi, materialer, arbejdskraft og investeringer.

Nogle mener, at ressourcerne bør bruges på at udvikle endnu hurtigere biler.

Andre mener, at de bør bruges på at reducere belastningen af omgivelserne.

Andre igen foreslår nye veje, nye energiformer eller helt nye transportmidler.

Der opstår diskussioner om, hvem der skal betale, hvem der skal bestemme, og hvem der skal have adgang til de nye teknologier.

De bliver uenige om, hvilke problemer der er vigtigst.

Og fordi alle samtidig forsøger at bevare eller forbedre deres placering i konkurrencen, bliver

det vanskeligt at enes om fælles begrænsninger.

Hver gang der opstår et nyt problem, forsøger de at udvikle en ny løsning.

Men hver ny løsning kan samtidig ændre betingelserne for de øvrige deltagere og dermed skabe endnu flere problemer.

Problem nummer syv, otte, ni og ti opstår.

Og der er ingen principiel grænse for, hvor mange problemer der kan komme til.

De bruger stadig flere ressourcer på at finde løsninger.

Men de har endnu ikke stillet spørgsmål ved, hvorfor de overhovedet deltager i konkurrencen.

Problem 7 – Målstregen flytter sig

En dag begynder den ene af de to mennesker at tænke over noget.

De har efterhånden kørt meget langt.

Deres bil er blevet væsentligt hurtigere og mere effektiv.

De har overhalet mange konkurrenter, udviklet nye teknologier og løst et stort antal problemer.

Men de er stadig ikke nået frem.

Han spørger derfor den anden:

"Hvor langt er der egentlig tilbage til målstregen?"

Den anden svarer:

"Det ved jeg ikke."

"Men hvor ligger den så?"

"Det ved jeg heller ikke."

"Hvordan ved vi så, at vi er på vej til at nå den?"

"Fordi vi hele tiden kommer længere frem."

"Men hvis målstregen samtidig flytter sig længere væk, hvordan skal vi så nogensinde nå den?"

Det kan den anden ikke svare på.

De begynder nu at undersøge, hvordan målstregen egentlig er blevet defineret.

Og de opdager noget afgørende.

Målstregen er ikke et bestemt sted.

Den er heller ikke en bestemt distance, et bestemt resultat eller et bestemt tidspunkt.

Den er defineret ved, at de hele tiden skal opnå mere end tidligere, og helst mere end deres konkurrenter.

Hver gang de øger deres hastighed, bliver den nye hastighed udgangspunktet for næste forbedring.

Hver gang de når et nyt niveau, opstår forventningen om, at de skal nå et endnu højere niveau.

Og hver gang de overhaler en konkurrent, kommer der en ny konkurrent, som de skal forsøge at holde sig foran.

Målstregen er således ikke et mål, de kan nå. Den er en regel, der hele tiden flytter målet foran dem.

Det, de hidtil har betragtet som en rejse mod et endeligt mål, viser sig i virkeligheden at være en konkurrence uden et naturligt slutpunkt.

Det overordnede problem – Hvorfor skal vi fortsætte med at accelerere?

De to mennesker begynder nu for første gang at stille spørgsmål ved selve formålet med rejsen.

Hvorfor skal de hele tiden køre hurtigere?

Hvorfor er det nødvendigt at overhale de andre?

Hvorfor skal de betragte det som et nederlag, når andre biler kommer foran dem?

Og hvorfor har de aldrig undersøgt, om den målstreg, de forsøger at nå, overhovedet eksisterer som et opnåeligt mål?

De opdager, at de har brugt en enorm mængde tid og ressourcer på at løse problemer, som i vid udstrækning er opstået, fordi de aldrig har undersøgt deres overordnede målsætning.

Måske har de slet ikke behov for at komme først.

Måske er det vigtigere, at bilen fungerer, at passagererne har det godt, og at rejsen kan fortsætte uden at ødelægge vejen og omgivelserne.

Måske bør deres mål slet ikke være at øge hastigheden, men at finde en hastighed, som er hensigtsmæssig og kan opretholdes.

Og måske bør de holde op med at betragte de andre trafikanter som konkurrenter, der nødvendigvis skal overhales.

De kunne i stedet begynde at samarbejde om at sikre, at alle kunne færdes forsvarligt.

Det ville ikke nødvendigvis betyde, at de skulle holde op med at udvikle biler eller forbedre teknologier.

Men det ville betyde, at teknologisk udvikling ikke længere automatisk skulle bruges til at øge hastigheden.

Den kunne i stedet bruges til at reducere ressourceforbruget, forbedre sikkerheden og gøre rejsen mere behagelig.

Det ville være en grundlæggende ændring.

Ikke af bilerne, men af formålet med at køre.

Historien som illustration af den kapitalistiske vækstmodel

Historien kan anvendes til at illustrere en grundlæggende spænding mellem økonomisk konkurrence, teknologisk udvikling, menneskelig trivsel og planetens begrænsede biokapacitet.

I denne fortolkning repræsenterer bilerne virksomheder og nationer, mens bilernes hastighed repræsenterer deres økonomiske udviklings- og produktionstempo.

De øvrige trafikanter repræsenterer konkurrerende virksomheder og nationer.

Målstregen repræsenterer en vækstorienteret forestilling om succes, hvor det ønskede resultat ikke er en bestemt, tilstrækkelig mængde produktion eller velstand, men en fortsat forbedring i forhold til tidligere resultater og konkurrenternes præstationer.

Denne fortolkning beskriver især de vækst- og konkurrenceorienterede mekanismer i kapitalistiske markedsøkonomier. Den betyder ikke, at kapitalisme nødvendigvis kræver uendelig fysisk ressourcevækst, eller at alle virksomheder og nationer har identiske mål.

Fortællingens særlige pointe ligger i, at der er forskel på et endeligt mål og et mål, der er defineret som en vedvarende forandringsproces.

Hvis målet eksempelvis er at producere en bestemt mængde fødevarer, kan man konstatere, hvornår målet er opnået.

Hvis målet derimod er at producere mere end sidste år, opstår der automatisk et nyt mål året

efter.

Og hvis målet samtidig er at klare sig bedre end konkurrenterne, bliver målsætningen relativ: Resultatet afhænger ikke kun af ens egen udvikling, men også af, hvad andre opnår.

Det betyder, at selv en virksomhed eller nation, som opnår betydelige fremskridt, fortsat kan opleve et pres for yderligere acceleration.

Konkurrencen bliver dermed en mekanisme, som kan fastholde udviklingstempoet, selv når den enkelte deltager kunne have været tilfreds med sit allerede opnåede resultat.

Fra problemløsning til problemproduktion

I fortællingen opstår en tilbagevendende kæde:

Overordnet målsætning

Fortsat vækst og forbedring af konkurrenceevnen

Problem 1: For stort ressourceforbrug

Problem 2: Reduktion kan udfordre vækst og konkurrenceevne

Problem 3: Modsatrettede målsætninger

Problem 4–8: Teknologisk udvikling, ressourcekonkurrence og nye konflikter

Risiko for tilbagevenden til problem 1

Alternativ: Revurder målsætningen

Fra ubegrænset forbedring og relativ konkurrence til målbar trivsel og ressourceforbrug inden for biokapaciteten.

Den afgørende forskel: Et mål, der kan nås, og en proces uden afslutning

I relation til P-Gen kan historien illustrere et forslag om at ændre samfundets overordnede målsætninger.

Et vækstorienteret system kan belønne fortsat forøgelse af produktion, forbrug, omsætning og økonomisk aktivitet, uden at der nødvendigvis er fastsat et niveau, hvor yderligere vækst ikke længere er ønskelig.

Et alternativ kunne være at indføre to overordnede, målbare kriterier: menneskelig trivsel og respekt for planetens biokapacitet.

Disse målsætninger vil ikke i sig selv fjerne alle konflikter. Hvad der tæller som god trivsel, hvordan ressourcer skal fordeles, og hvordan miljømæssige grænser skal overholdes, vil

fortsat kræve beslutninger og prioriteringer.

Men de vil ændre spørgsmålet, som samfundet forsøger at besvare.

I stedet for at spørge, hvor meget mere vi kan nå at producere næste år, vil man kunne spørge, hvor meget produktion der faktisk er nødvendig for at opretholde og forbedre menneskers trivsel inden for de tilgængelige ressourcer.

Dermed kan teknologisk udvikling fortsætte, men dens succes behøver ikke blive målt ved, hvor meget hurtigere bilen kan køre.

Den kan måles ved, hvor godt bilen opfylder sit formål med færrest mulige negative konsekvenser.

Fortællingens konklusion

Den oprindelige problemspiral illustrerede, hvordan forsøg på at løse ét problem kan skabe nye problemer, når løsningerne ikke tager højde for systemets samlede betingelser.

Med den flyttende målstreg tilføjes et endnu mere grundlæggende perspektiv:

Det er ikke alene metoderne til at nå målet, der kan skabe problemer. Det kan også være selve målets definition.

Når målsætningen er at opnå stadig mere, og når succes samtidig afhænger af at være foran andre, kan konkurrencen blive selvforstærkende.

Deltagerne risikerer at bruge stadig flere ressourcer på at opnå fordele, som kun er midlertidige, fordi konkurrenterne hele tiden forsøger at indhente dem.

Problemløsningen kommer dermed til at handle om at opretholde konkurrencen snarere end at afslutte den.

Og netop her ligger den væsentligste pointe i historien:

Hvis man aldrig har defineret, hvornår man er nået frem, kan man heller aldrig konstatere, hvornår man har opnået tilstrækkeligt.

Måske er den vigtigste opgave derfor ikke at udvikle en endnu hurtigere bil.

Måske er det at standse op og beslutte, hvad rejsen egentlig skal føre til – og hvornår man med god grund kan sige, at man er nået frem.